

Anica Gradišek,
višja medicinska sestra,
prof. ind. pedagogike
Šola za medicinske sestre Ljubljana

Vzgojno-izobraževalni programi usmerjenega izobraževanja za zdravstveno varstvo na srednji stopnji

UDK 614.253.5:373.51

IZVLEČEK. *Avtorica je razložila smotre usmerjenega izobraževanja s posebnim poudarkom na vzgojno-izobraževalnih programih (VIP) na področju zdravstvenega varstva. Predočila je predmetnika VIP za pridobitev poklica bolničarja (2 leti) in VIP za pridobitev poklica zdravstvenega tehnika (4 leta) ter razložila vsebinske razlike med novimi in dosedanjimi programi srednjih zdravstvenih šol. Nakazala je tudi odprta vprašanja, s katerimi se soočajo vzgojno-izobraževalne organizacije zdravstvene usmeritve ob prehodu na usmerjeno izobraževanje v SR Sloveniji v šolskem letu 1981/82.*

PROGRAMMES OF THE DIRECTED SECONDARY LEVEL HEALTH EDUCATION. *The author presents the objectives of the directed education with special emphasis on the educational and training programmes in the sphere of health service and the curricula preparing for the occupations of sick attendant (2 years) and health technician (4 years). The difference is shown between the former and the present curricula, which are being introduced in the secondary health education programmes. The author points to the problems facing educational organizations in the sphere of health in SR of Slovenia in the period of transition from the former to the new directed education in the academic year 1981/82.*

Vzgojno-izobraževalni sistem v naši socialistični samoupravni družbi so opredelili dokumenti ZKJ in ZKS ter zakon o usmerjenem izobraževanju, njegova učinkovitost pa je odvisna od uresničevanja ciljev, ki jih naštetih dokumenti postavljajo vsem delovnim ljudem.

V družbeni skupnosti, v kateri naj bi imel vsak posameznik možnost živeti polno, bogato in zanimivo življenje, mora vzgojno-izobraževalni sistem temeljiti na dveh osnovnih načelih:

— vsakemu posamezniku mora omogočiti enake možnosti za pridobitev strokovne izobrazbe;

— sistem mora biti dovolj prožen, da se bo lahko prilagajal človekovim vsestranskim spremembam in potrebam glede na različnost dela in usposabljanja zanj.

Usmerjeno izobraževanje je zasnovano na ta način, da se bo vsak učenec po zaključku posamezne faze izobraževanja lahko takoj in neposredno vključil v delo ali pa v nadaljnje izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje.

Kadarkoli bo lahko nadaljeval izobraževanje iz dela, za delo ali pa se bo postopno izobraževal z izmenjavo obdobja dela in izobraževanja.

Zakon določa, da noben vzgojno-izobraževalni program ne more pripravljati mladine samo za nadaljevanje študija na višjih in visokih šolah.

Zaradi tega je bilo potrebno novim programom ob začetku usmerjenega izobraževanja zagotoviti skupno vzgojno-izobraževalno osnovo (tako imenovan SVIO), ki obsega splošno-kulturna, družbeno-ekonomska, naravoslovno-matematična in proizvodno-tehnična znanja. Poleg tega uvaja SVIO učence v delovni proces z organizacijo proizvodne (v proizvodnji) ali delovne prakse (v družbenih dejavnostih), ki je obvezna za vsakega udeleženca izobraževanja.

Po teh načelih sta v usmerjenem izobraževanju za potrebe zdravstvenega varstva v usmeritvi nege in zdravljenja izdelana dva programa, in sicer na podlagi potreb združenega dela in čedalje večje potrebe po delitvi dela v njem.

Upoštevati moramo dejstvo, da se je v preteklosti (in se bo tudi v bodoče) določeno število učencev vključevalo v delo takoj po zaključeni osnovnošolski obveznosti. Tam so se priučevali in usposabljali za delo v neposrednem delovnem procesu. Novi sistem omogoča tudi tem delavcem vključitev v vzgojno-izobraževalni program iz dela ali ob delu; le-ta traja dve leti in daje **poklic bolničarja**.

Program, ki bo omogočal usposabljanje za tako imenovani prvi poklic — to je usposabljanje udeležencev izobraževanja za opravljanje enostavnih del in nalog, je v prvem letu šolanja povsem istoveten z vzgojno-izobraževalnim programom **zdravstvenega tehnika**.

V drugem letniku so v programu za bolničarje izpuščeni tuj jezik, matematika, fizika, kemija in biologija, tako da ostanejo samo: slovenski jezik s 105 urami (3 ure tedensko), samoupravljanje s temelji marksizma z 70 (2 uri tedensko), zgodovina s 70, zdravstvena vzgoja s 35, telesna vzgoja s 70 ter osnove tehnike in proizvodnje (OTP) s 105 urami na leto.

Izmed strokovnih predmetov so zastopani: stomatologija s 35 urami, higiena z 18, nega bolnika s 105 in praktični pouk s 360 urami na leto. Kot dopolnitev praktičnega pouka je uvedena tudi delovna praksa v raznih zdravstvenih organizacijah, tako v prvem kot tudi drugem letniku s skupno 160 urami.

Skromen obseg števila predmetov in dodeljenih ur na strokovnem področju je načrtovan namerno. S tem je namreč treba preprečiti zaposlovanje bolničarja kot strokovnega delavca na področju nege bolnika — v razvidu del in nalog so točno opisana pomožna opravila, za katera bo usposobljen ta profil delavca v zdravstvu.

Za omenjeni program se lahko odločijo tudi tisti redni učenci usmerjenega izobraževanja, za katere bo ugotovljeno, da niso sposobni (ali pa nočejo) nadaljevati štiriletnega izobraževanja za poklic zdravstvenega tehnika.

Strokovnjaki iz zdravstvenih delovnih organizacij, kakor tudi zdravstveni pedagogi, so utemeljili zahtevo, da morajo biti nosilci nege bolnika tudi v prihodnje absolventi štiriletnega vzgojno-izobraževalnega programa, torej **zdravstveni teh-**

niki. Medicinske sestre se v okviru usmerjenega izobraževanja došolajo na višji šoli za zdravstvene delavce, po njej pa se lahko še specializirajo za dela na posebnih področjih.

Medicinska sestra bo lahko dosegla visoko stopnjo izobrazbe v svoji stroki skladno s potrebami združenega dela, ki že sedaj predpisuje visoko izobrazbo za zdravstvene pedagoge, organizatorje zdravstva in skupinske psihoterapevte na področju psihiatrije.

Smoter vzgojno-izobraževalnega programa srednjega usmerjenega izobraževanja za zdravstvenega tehnika je v oblikovanju zdravstvenega delavca širokega profila, ki bo usposobljen za nastop prvega strokovnega dela v katerikoli zdravstveni delovni organizaciji.

Program istočasno zagotavlja tolikšno število učnih ur slovenskega in tujega jezika, matematike, fizike, kemije, biologije in drugih predmetov, da omogoča neposredno vpis na višjo šolo za zdravstvene delavce ali na medicinsko fakulteto.

Za ilustracijo prikazujem **predmetnik štiriletnega vzgojnoizobraževalnega programa (VIP) za poklic zdravstvenega tehnika.**

Strokovni predmeti so doživeli bistvene vsebinske spremembe glede na predmetnik in učne načrte dosedanje srednje zdravstvene šole.

Naslov predmeta	Tedensko število ur v posameznih letnikih				Skupno število ur v 4 letih
	1.	2.	3.	4.	
Slovenski jezik	4	3	3	3	455
Tuji jezik	3	3	3	3	420
Med. terminologija			2		70
Umetnostna vzgoja	2				70
Matematika	3	2	2	2	315
Fizika	2	2	2	2	280
Kemija	2	2	2	1	245
Biologija	2	2	2	1	245
Samoupravljanje s temelji marksizma	2	2	1	1	210
Zgodovina	2	2			140
Zemljepis	2				70
Obramba in zaščita	2	2			140
Telesna vzgoja	2	2	2	2	280
Zdravstvena vzgoja	0,5	1			53
OTP	3	3			210
Somatologija		3			105
Patologija			2		70
Mikrobiologija		2			70
Higiena in socialna medicina	1,5		1	1	122
Psihologija			2		70
Farmakologija				1	35
Gospodinjstvo (hranoslovje), dietetika		2	2		140
Zdravstvena nega in varstvo:					
— odraslega bolnika			3	4	245
— otroka			2	2	140
— ženske in matere				2	70
— kužnega bolnika				1	35
— duševnega bolnika				1	35
Praktični pouk			2	6	280

Klinične predmete, kot na primer interne bolezni, kirurgijo so nadomestili nega kirurškega in internističnega bolnika (tako im. medical — surgical nursing) s poudarkom na delovnih nalogah zdravstvenega tehnika na tem področju. Enako velja tudi za ostale klinične predmete.

S poudarkom na poučevanju nege bolnika je v učni načrt zajetih pet najvažnejših področij zdravstvene nege bolnikov in varovancev, ki po svoji patologiji in občutljivosti zaslužijo povsod največjo skrb in pozornost zdravstvenih delavcev.

Ostala klinična področja so predmet učnih načrtov višjih in visokih šol.

Nova vsebina učnih načrtov na področju nege bolnika bo zahtevala temeljito pripravo **učiteljic — višjih medicinskih sester — zdravstvenih pedagogov.**

Glede na to, da je v Sloveniji do leta 1980 pridobilo visokošolsko izobrazbo že nad 70 višjih medicinskih sester, zaposlitev v zdravstvenem strokovnem šolstvu ne bi smela predstavljati nobenega problema. S permanentnim izobraževanjem učiteljic (učiteljev) in boljšim nagrajevanjem strokovnjakov iz prakse za delo v šolah zdravstvene usmeritve naj bi se končno uredil tudi družbeni položaj višjih medicinskih sester — zdravstvenih pedagogov.

Odperta vprašanja, s katerimi se srečujemo v Sloveniji v pripravah na šolsko leto 1981/1982, to je uvajanju usmerjenega izobraževanja, in o katerih bi radi izmenjali mnenja s predstavniki drugih republik, kjer so z usmerjenim izobraževanjem že 2, 4 in celo 6 let pred našo republiko, so v kratkem naslednja:

1. Kako je v zdravstvenih delovnih organizacijah poskrbljeno za izvajanje delovne prakse?

Na podlagi kakšnih normativov so izbrani, usposobljeni in stimulirani mentorji v zdravstvenih organizacijah za vodenje delovne prakse?

2. Kako se v praksi uresničuje svobodna menjava dela med zdravstvenimi in vzgojno-izobraževalnimi organizacijami?

3. Kakšna je raven splošno-izobraževalnih in strokovnih znanj absolventov usmerjenega izobraževanja?

4. Kakšno je stališče medicinskih fakultet do absolventov usmerjenega izobraževanja zdravstvene usmeritve in kako se to stališče izraža v praksi?

5. Kolikšen je osip učencev po 2 oziroma 4 letih usmerjenega izobraževanja?

6. Kolikšen odstotek učencev se po usmerjenem izobraževanju vključuje v delo in koliko učencev takoj nadaljuje izobraževanje na višjih in visokih šolah?

Podatke in izkušnje iz drugih republik bi v SR Sloveniji lahko koristno uporabili — toliko bolj, ker prehajamo v usmerjeno izobraževanje v celoti, brez lastnih eksperimentalnih programov.

Literatura:

1. Smernice za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov. Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje — julij 1980.

2. Vzgojno-izobraževalni programi na področju zdravstvenega varstva, smer zdravstvena nega in varstvo za poklica bolničar in zdravstveni tehnik.

Posebna izobraževalna skupnost SRS za zdravstveno varstvo — februar 1981.

3. Zakon o usmerjenem izobraževanju. Ur. list SRS št. 11/80.